

Asia: VN/5025/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Mitä vaikutuksia arvioitte ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella olevan esimerkiksi yhteiskunnan tai kotitalouksien kustannuksiin, terveydenhuollon asiakkaisiin, palveluntuottajiin ja henkilöstöön?

—

2. Muut huomiot

Ammattihenkilölainsäädäntöä ollaan tällä hallituskaudella kokonaisuudessaan uudistamassa STM:n toimesta. Lainsäädännön uudistamistyössä tulisi tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden työnjakoa ja sen uudistamista kokonaisuutena, jotta varmistetaan, että kaikki ammattiryhmät voivat hyödyntää osaamistaan täysimääräisesti, tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.

STM on hankkinut selvityksen optikoiden oikeudesta määrätä silmälasiaja eri potilasryhmille. Selvityksessä on tarkasteltu muun muassa silmälasien määräämisen laajuutta ja kustannuksia sekä potilasturvallisuutta. Selvitystä ei kuitenkaan ole vielä julkaistu. Näin ollen selvitykseen ei ollut mahdollisuutta perehtyä lausuntovaiheessa.

Yleisesti voimme todeta, että laillistettujen ammattihenkilöiden, kuten optometristien, tutkintokoulutusta sekä lisä- ja täydennyskoulutusta tulee kehittää vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristön sekä lainsäädännön muutoksia.

Terveydenhuollon laillistetut ammattihenkilöt toimivat ammattieettisesti sekä ammatillisen vastuunsa ja osaamisensa mukaisesti. He vastaavat työssään siitä, mitä tekevät ja mitä jättävät tekemättä. Mikäli ammattihenkilön toiminnassa havaitaan puutteita, valvontaviranomaiset voivat

puuttua tilanteeseen. Palveluntuottajalla on velvollisuus varmistaa asiakas- ja potilasturvallisuus omavalvonnan keinoin tuottamissaan sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Tämä säädös on sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaissa (741/2023) ja terveydenhuoltolaissa (1326/2010).

Asiakkaiden on voitava luottaa siihen, että optikkoliikkeessä suositellut tutkimukset ovat turvallisia ja tarpeellisia, ammattihenkilöillä on niihin riittävä osaaminen, eivätkä ne aiheuta asiakkaille tarpeetonta haittaa. Optometristien toteuttamien silmänpohjakuvausten yleistymisen on todettu kuormittavan julkista terveydenhuoltoa (Määttä ym., 2025). Kuvauksissa havaittuja, kliinisesti merkityksettömiä löydöksiä on ohjattu jatkoselvityksiin julkiselle sektorille, ja osa asiakkaista on hakeutunut yksityiselle silmälääkärille lisätutkimuksiin. Kaikissa terveydenhuollon ammattihenkilöiden tuottamissa palveluissa on pidättäydyttävä tutkimuksista, jotka eivät perustu näyttöön tai tuota terveyshyötyä asiakkaalle.

Tehyn näkemyksen mukaan laajavastuisten asiantuntijasairaanhoitajien määrää on lisättävä ja tehtävänkuvia laajennettava silmäsairaiden potilaiden hoidossa.

Lääkäreiden, lisäkoulutettujen sairaanhoitajien ja optometristien osaaminen tulee hyödyntää täysimääräisesti, jotta silmäsairauksista kärsivät potilaat saavat oikea-aikaista ja vaikuttavaa hoitoa.

Väestön ikääntyessä silmäsairauksien esiintyvyys kasvaa. Eliniän pidentyessä yhä useampi ikääntynyt henkilö sairastuu silmäsairauteen, mikä lisää hoidon tarvetta. Jotta tähän kasvavaan hoidon tarpeeseen voidaan vastata, laajavastuisten asiantuntijasairaanhoitajien määrää on lisättävä ja tehtävänkuvia on laajennettava silmäsairauksien hoidossa ja seurannassa. Ammattihenkilölainsäädännön uudistamisen yhteydessä on tarkasteltava, edellyttääkö tämä muutoksia nykyiseen lainsäädäntöön ja ammattihenkilöiden rekisteröintiin.

Silmätautien laajavastuisen asiantuntijasairaanhoitajan roolia kehitetään parhaillaan esimerkiksi HUSissa silmätaudeilla. Kehittämistyön yhteydessä on tarkasteltu kansainvälisiä kokemuksia, kuten Ison-Britannian esimerkkejä laajavastuisten asiantuntijasairaanhoitajien roolista silmäsairauksien hoidossa.

STM:ssä valmistellaan parhaillaan ehdotusta asetusmuutoksesta koskien sairaanhoitajien rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden laajentamista etä vastaanotoille. Samalla arvioidaan asiantuntijaryhmässä sitä, voisiko rajattu lääkkeenmääräämisoikeus koskea entistä laajempaa lääkevalikoimaa.

Tässä arviointityössä tulisi tarkastella mahdollisuutta laajentaa sairaanhoitajien rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden lääkevalikoimaa siten, että se voisi jatkossa mahdollisesti kattaa myös erikoissairaanhoidossa käytettäviä silmälääkkeitä.

Flinkman Mervi
Tehy ry